

Turinys

Parengėjos žodis 9

I. MARTYNO LIUDVIKO RĖZOS ASMENINIO ARCHYVO TYRIMAS

Asmeninis Martyno Liudviko Rėzos archyvas: lituanistikos, bibliistikos ir istorijos šaltiniai 15

(ONA ALEKNAVIČIENĖ)

Įvadas 15

1. Martynas Liudvikas Rėza apie renkamus rankraščius (1816, 1817, 1818, 1825) 18

2. Martyno Liudviko Rėzos archyvas Prūsijos valstybiniame archyve Karaliaučiuje (1840–1945) 25

3. Martyno Liudviko Rėzos archyvas Lietuvos bibliotekose (1946–2019) 32

3.1. Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka: Liudviko Rėzos fondas 36 / 3.2. Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka: fondas „Borussica“ 43 / 3.3. Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka: fondas „Mažosios Lietuvos aktų kolekcija“ 48 / 3.4. Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto biblioteka: Rankraštynas 48

4. Martyno Liudviko Rėzos archyvas: rankraščių tematika 50

4.1. Žodynai 50 / 4.2. Lietuvių tautosaka 60 / 4.3. Originalūs ir verstiniai eiliuoti kūriniai 66 /

4.4. Visuotinė krikščionybės istorija 76 / 4.5. Biblijos tyrimai 82 / 4.6. Prūsijos ir Prūsijos
Bažnyčios istorija 88 / 4.7. Įvairi tematika 108

Išvados 111

Šaltiniai ir literatūra 114

Martin Ludwig Rhesa's Personal Archive:

Sources of Lithuanian, Biblical, and Historical Studies. Summary 119

(ONA ALEKNAVIČIENĖ)

II. VEIMARO RADINIAI

Martyno Liudviko Rėzos lietuvių dainynų (1820, 1825)

paieškos Veimare 121

(LIUCIJA CITAVIČIŪTĖ)

Užmirštas „Veimaro rankraštis“ (1820) 123

„Veimaro rankraštis“ *de visu* ir jo palyginimas su rinkiniu *Dainos oder Litthauische Volkslieder* (1825) 125

Johannui Wolfgangui von Goethei dovanoto reprezentacinio egzemplioriaus likimas 132

Prūsijos ministrui Karlui von Altensteinui dovanotas egzempliorius 133

Rinkinio *Dainos oder Litthauische Volkslieder* leidimas be datos 136

III. LAIŠKAI

Abrahamo Jakobo Penzelio, Johanno Wolfgango von Goethes ir Martyno Liudviko Rėzos laiškai dėl lietuvių dainų rinkinio 141

Parengė LIUCIJA CITAVIČIŪTĖ

Laiškų publikacija 149

(Iš Goethes ir Schillerio archyvo Veimare)

Abrahamo Jakobo Penzelio laiškas

Johannui Wolfgangui von Goethei (Jena, 1818 m. gruodžio 5 d.) 149

Dokumento aprašas 149 / Fotokopija 151 / Perrašas 149 / Vertimas 153

Johanno Wolfgango von Goethes laiškas Abrahamui Jakobui Penzeliui

(Veimaras, 1818 m. gruodžio 22 d.) 154

Dokumento aprašas 154 / Fotokopija 155 / Perrašas 154 / Vertimas 158

Abrahamo Jakobo Penzelio laiškas Johannui Wolfgangui von Goethei

(Jena, 1819 m. sausio 24 d.) 158

Dokumento aprašas 158 / Fotokopija 159 / Perrašas 161 / Vertimas 162

Martyno Liudviko Rėzos laiškas Johannui Wolfgangui von Goethei

(Karaliaučius, 1820 m. spalio 14 d.) 163

Dokumento aprašas 163 / Fotokopija 165 / Perrašas 163 / Vertimas 168

Martyno Liudviko Rėzos laiškas Johannui Wolfgangui von Goethei

(Karaliaučius, 1826 m. kovo 20 d.) 170

Dokumento aprašas 170 / Fotokopija 170 / Perrašas 171 / Vertimas 178

Martyno Liudviko Rėzos laiškas baronui Karlui von Altensteinui 181

Parengė LIUCIJA CITAVIČIŪTĖ

Laiško publikacija 184

(Iš Prūsijos kultūros paveldo Slaptojo valstybinio archyvo Berlyne)

Martyno Liudviko Rėzos laiškas baronui Karlui von Altensteinui

(Karaliaučius, 1825 m. spalio 12 d.) 184

Dokumento aprašas 184 / Fotokopija 185 / Perrašas 184 / Vertimas 186

Pilupėnų mokytojo Endrikio Budriaus laiškai profesoriui Rėzai 187

Parengė LIUCIJA CITAVIČIŪTĖ

Laiškų publikacija 194

(Iš Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos)

Endrikio Budriaus laiškas Martynui Liudvikui Rėzai

(Pilupėnai, 1820 m. lapkričio 10 d.) 194

Dokumento aprašas 194 / Fotokopija 195 / Perrašas 194 / Vertimas 197

Endrikio Budriaus laiškas Martynui Liudvikui Rėzai

(Pilupėnai, 1821 m. sausio 27 d.) 198

Dokumento aprašas 198 / Fotokopija 199 / Perrašas 198 / Vertimas 198

Endrikio Budriaus laiškas Martynui Liudvikui Rėzai

(Pilupėnai, 1827 m. vasario 8 d.) 201

Dokumento aprašas 201 / Fotokopija 203 / Perrašas 201 / Vertimas 207

Rėzos gyvenimo saulėlydžio respondentas –

Ernstas Vilhelmas Berbomas 211

Parengė LIUCIJA CITAVIČIŪTĖ ir DARIUS BARASA

Laiškų publikacija 215

(Iš Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos)

Ernsto Vilhelmo Berbomo laiškas Martynui Liudvikui Rėzai

(Peilės Muižė, 1835 m. kovo 6 d.) 215

Dokumento apibūdinimas 215 / Nuorašas 215 / Vertimas 216

Ernsto Vilhelmo Berbomo laiškas Martynui Liudvikui Rėzai

(Klaipėda, 1839 m. balandžio 27 d.) 216

Dokumento aprašas 216 / Fotokopija 217 / Perrašas 225 / Vertimas 229

Ernsto Vilhelmo Berbomo laiškas Martynui Liudvikui Rėzai

(Klaipėda, 1839 m. liepos 7 d.) 235

Dokumento aprašas 235 / Fotokopija 237 / Perrašas 235 / Vertimas 245

Ernsto Vilhelmo Berbomo laiškas Martynui Liudvikui Rėzai

(Klaipėda, 1839 m. lapkričio 12 d.) 248

Dokumento aprašas 248 / Fotokopija 249 / Perrašas 260 / Vertimas 268

IV. RECENZIJOS

Johanno Wolfgango von Goethes

lietuvių dainyno recenzijų rankraščiai 277

Parengė LIUCIJA CITAVIČIŪTĖ

Recenzijų publikacija 280

(Iš Goethes ir Schillerio archyvo Veimare)

Johanno Wolfgango von Goethes recenzija, parašyta 1827 m. 280

Dokumento aprašas 280 / Fotokopija 281 / Perrašas 280 / Vertimas 282

Johanno Wolfgango von Goethes recenzija, parašyta apie 1828–1832 m. 283

Dokumento aprašas 283 / Fotokopijos 285 / Perrašas 284 / Vertimas 293

Vokiečių ir lenkų recenzentų žvilgsnis
į Rėzos parengtą lietuvių dainų rinkinį
Dainos oder Litthauische Volkslieder (1825) 295

Parengė LIUCIJA CITAVIČIŪTĖ

Anonsų ir recenzijų publikacijos 303

(Iš spausdintų šaltinių)

Karaliaučiaus anonsas, 1825 303

Veimaro anonsas, 1825 303

Štutgarto anonsas, 1826 (autorius J. W. von Goethe) 303

Karaliaučiaus recenzija, 1825 (autorius nepasirašęs) 304

Berlyno recenzija, 1826 (autorius Fr. Höpkeris) 305

Getingeno recenzija, 1826 (autorius J. Gm. [Jakobas Grimmas]) 314

Vienos recenzija, 1826 (autorius, pasirašęs Bg.) 319

Pirmoji Leipcigo recenzija, 1827 (autorius nepasirašęs) 326

Antroji Leipcigo recenzija, 1827 (autorius, pasirašęs 20.) 328

Lvovo recenzija, 1829 (autorius Fr. S. [Franciszekas Siarczyński]) 331

Anonsų ir recenzijų perrašas 337

Literatūros sąrašas 373

Zusammenfassung 377

Summary 381

Asmenvardžių rodyklė 384

Vietovardžių rodyklė 389